

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej

Bądźmy świadomi ekologicznie

Od 1992 r. tj. Szczytu Ziemi w Rio de Janerio – formalnie wdrażana jest w świecie i w Polsce idea zrównoważonego rozwoju (ZR). Prawo Unii Europejskiej i dostosowane do niego polskie prawo ekologiczne wymagają praktycznego stosowania zasad zrównoważonego rozwoju, osiągania właściwych standardów środowiska naturalnego, życia gospodarczego i społecznego.

Nowa „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” wśród kierunków działań systemowych zakłada udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie” prowadzącą do:

- ▶ proekologicznych zachowań konsumenckich,
- ▶ prośrodowiskowych nawyków i pobudzania odpowiedzialności za stan środowiska,
- ▶ organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- ▶ uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

Za właściwe wdrażanie standardów odpowiadają w bardzo dużym stopniu społeczności lokalne i samorządy gminne. Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku prowadzi edukację ekologiczną dzieci, młodzieży i dorosłych, aktywizując w/w grupy do działań ekorozwojowych. Współpracując z administracją publiczną Regionalne Centrum widzi potrzebę ustawicznego kształcenia pracowników samorządowych, sołtysów, przedstawicieli organizacji społecznych, dzieci i młodzieży tak, aby potrafili sami zidentyfikować problemy ekorozwojowe środowiska, a następnie zaprojektować działania w celu ich rozwiązania, zrealizować je i dokonać ich ewaluacji. Z pracy w lokalnych środowiskach, przeprowadzonych ankiet wśród społeczeństwa 3 województw narodził się pomysł realizacji projektu „Region płocki, Kujaw i Ziemi Kutnowskiej regionem świadomych ekologicznie” do udziału, w którym serdecznie Państwa zapraszamy. Projekt realizowany jest od września 2009 r. do 31 stycznia 2011 r. przez Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku w partnerstwie z Włocławskim Centrum Edukacji Ekologicznej, Związkiem Gmin Regionu Kutnowskiego i Funduszem Lokalnym Ziemi Płockiej „Młodzi Razem”. Główne źródło finansowania projektu to Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Celem głównym projektu jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa Mazowsza, Kujaw i Ziemi Kutnowskiej dla wdrażania zrównoważonego rozwoju.

Cele szczegółowe, to:

- ▶ zrozumienie zasad zrównoważonego rozwoju, prośrodowiskowych nawyków i odpowiedzialności za stan środowiska,
- ▶ inicjowanie i wzmocnianie działań służących wdrażaniu zrównoważonego rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych, różnorodności biologicznej i racjonalnej gospodarki odpadami,
- ▶ ocena skutków działań związanych z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju jako podstawa do prowadzenia aktywnej edukacji dla zrównoważonego rozwoju,
- ▶ poprawa stanu środowiska naturalnego,
- ▶ organizowanie kampanii lokalnych służących ochronie środowiska,
- ▶ kształtowanie postaw społeczeństwa dla wdrażania zrównoważonego rozwoju,
- ▶ zwiększenie odpowiedzialności społeczeństwa za gospodarowanie odpadami, przeciwdziałanie zmianom klimatu i ochronę bioróżnorodności,
- ▶ kształtowanie roli szkoły jako „Lokalnego centrum zrównoważonego rozwoju”,
- ▶ ułatwienie współpracy samorządu lokalnego i organizacji z III sektora w obszarze wdrażania zrównoważonego rozwoju.

Aby zrealizować w/w cele, planowane są działania związane z:

- ▶ rozwojem edukacji ekologicznej dzieci, młodzieży, dorosłych, kształtowaniem nawyków korzystania z dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku oraz kształtowaniem zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (kampanie, szkolenia, warsztaty, festiwal piosenki ekologicznej, seminaria, konferencje, konkursy),
- ▶ promowaniem wzorców działań szkół, gmin zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- ▶ przygotowaniem wydawnictwa,
- ▶ współpracą z mediami w zakresie szerzenia edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Projekt realizowany jest na terenie:

- ▶ województwa mazowieckiego: region płocki – powiaty płocki, gostyniński, sierpecki, płoński, sochaczewski i miasto Płock,
- ▶ województwa kujawsko-pomorskiego: region kujawsko-dobrzyński – powiaty: włocławski, lipnowski i miasto Włocławek,
- ▶ województwa łódzkiego: region kutnowski – powiat kutnowski.

Projekt obejmuje znaczną część Polski środkowej, połączonej obszarami cennymi przyrodniczo, w tym Obszarami Natura 2000, historycznymi powiązaniem regionów w ramach byłych województw, współpracą między organizacjami pozarządowymi, ośrodkami edukacji ekologicznej, samorządami gmin i powiatów, podobnymi problemami ekologicznymi, gospodar-

czymi i społecznymi. Lansowana wśród realizatorów projektu jest zasada związana z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju „W hołdzie dla przeszłości, z myślą o przyszłości”.

Odbiorcami projektu są:

Grupa A – przedstawiciele urzędów gmin wiejskich, organizacji pozarządowych, radni gmin, nauczyciele, przedsiębiorcy, sołtysi – tworzący 2 grupy seminaryjne.

Są to dorośli z terenu regionu płockiego, kujawsko-dobrzyńskiego i kutnowskiego. Priorytetem objęto gminy, które są położone na obszarach cennych przyrodniczo. Rekrutacji dokonano we współpracy z wójtami gmin. Uczestnicy winni zadeklarować ukończenie: seminariów i systematyczne wdrażanie zdobytych wiadomości i umiejętności w środowiskach lokalnych, prowadząc warsztaty w społecznościach lokalnych swoich środowisk z udziałem trenerów RCEE w Płocku, Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej we Włocławku w okresie pomiędzy modułami szkolenia. A oto skład gmin wchodzących do grup szkoleniowych:

I grupa: Szczutowo, Sierpc, Mochowo, Brudzeń Duży, Gozdowo, Dobrzyń nad Wisłą, Tłuchowo, Radzanowo, Krośnice, Płońsk.

II grupa: Gostynin, Nowy Duninów, Ilów, Włocławek, Kowal, Baruchowo, Kutno, Słubice, Słupno, Mała Wieś.

Grupa B – społeczności ze szkół w/w gmin.

Grupa C – ogół społeczeństwa regionu płockiego, kujawskiego i Ziemi Kutnowskiej.

Uczestnikami konferencji otwierającej projekt w Gminnym Ośrodku Kultury w Radzanowie zorganizowanej przez RCEE w Płocku byli przedstawiciele samorządów województwa, powiatów, gmin, organizacji społecznych, nauczyciele, dzieci i młodzież, przedsiębiorcy

Za nami już konferencja pt. „Z ochroną środowiska, na co dzień” otwierająca projekt oraz pierwsze seminarium „Strategia i programy zrównoważonego rozwoju gmin”.

17 i 18 listopada br. kolejne seminaria nt. „Gospodarki odpadami w gminach”, w listopadzie i grudniu warsztaty w szkołach i społecznościach lokalnych gmin dotyczące tematyki rozwoju zrównoważonego oraz najpoważniejszego zagrożenia środowiska jakim są odpady.

Szczegółowe informacje o realizowanym projekcie i innych działaniach RCEE w Płocku na stronie internetowej www.rceeplock.eko.org.pl lub pod telefonem 024 268 37 74 – kontakt Iwona Marczak – koordynator projektu.

Ku zrównoważonej przyszłości

Rozwój zrównoważony w Unii Europejskiej

Problematyka ochrony środowiska znajduje się od dawna w centrum zainteresowania kierowniczych gremiów Unii Europejskiej (UE). Kolejny etap integracji politycznej państw członkowskich Unii nastąpił w wyniku podpisania w 1992 roku Traktatu o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht), zgodnie z którym głównym zadaniem Unii Europejskiej jest m.in. harmonijny i zrównoważony rozwój gospodarki, z jednoczesnym wskazaniem, że winien on nastąpić z poszanowaniem środowiska naturalnego. Traktat o Unii Europejskiej zawiera klarowną wizję angażowania się Wspólnoty w problematykę ochrony środowiska o zasięgu globalnym (m.in. zagrożenia zmian klimatu, ochrona warstwy ozonowej, pustynnienie niektórych rejonów naszego globu). Podstawowym wspólnym dokumentem politycznym w dziedzinie ochrony środowiska są opracowane przez Komisję Europejską i przyjmowane przez Radę Unii Europejskiej programy działań w środowisku. Obecnie realizowany jest VI Program działań oraz główne strategie rozwoju: Lizbońska – dotycząca głównie kwestii gospodarczych oraz Goeteborska – odnosząca się do zrównoważonego rozwoju. W strategii zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej określono cel horyzontalny tj. osiągnięcia przez Unię Europejską trwałego rozwoju w ciągu najbliższych 50. lat, a główne jej wyzwania – to zmiana nowych i obecnych modeli konsumpcji i produkcji jako sprzecznych z trwałym rozwojem.

Zrównoważony rozwój w Polsce

W Polsce założenia zrównoważonego rozwoju zostały przyjęte w trakcie transformacji ustrojowej w protokole podzespołu Okrągłego Stołu d/s ekologii w 1989 roku. Sformułowa-

no wówczas kierunki działań zmierzające do przyjęcia oraz konsekwentnego respektowania zasady ekorozwoju i wynikającej z niej ekopolityki jako wiodących dla dalszego społecznego i gospodarczego rozwoju kraju, prowadzących do: środowiska bezpiecznego dla zdrowia, równowagi ekologicznej w podstawowych ekosystemach, tworzenia niezbednych warunków dla ochrony sił człowieka oraz możliwości dalszego rozwoju społeczno – gospodarczego. W Polsce jako konsekwencje ustaleń Szczytu Ziemi w Rio były tworzone lokalne Agendy 21.

Już w 1992 roku polskie ruchy ekologiczne opublikowały raport „Ekorozwój w Polsce”, zamieszczając w nim pierwszą polską oryginalną definicję ekorozwoju: „**Zrównoważony rozwój, zwany też ekorozwojem, jest tam gdzie ludzie przewidują ograniczenia związane ze skończonością Planety i niezależnym od człowieka rytmem przyrody... Jest to strategia osiągnięcia godnego życia w ramach tego, co jest fizycznie i biologicznie możliwe. Gwarantuje ono zaspokojenie podstawowych potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń zachowując jednocześnie trwałość funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz naturalną różnorodność, zarówno gatunków, jak i ekosystemów**”.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w art. 5 czytamy „Rzeczypospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest to jedna z nielicznych na świecie Konstytucji Narodowych odnosząca się do zrównoważonego rozwoju.

W obowiązującej w Polsce od 2001r. ustawie Prawo ochrony środowiska znalazła się definicja zrównoważonego rozwoju potwierdzająca, iż „**rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń**”.

W Polsce już w 1991 roku rząd przyjął uchwałę w sprawie polityki ekologicznej państwa, w której ekorozwój określano, jako podstawę polityki ekologicznej państwa. W 2000 roku Rada Ministrów przyjęła II Politykę ekologiczną państwa opartą na 12. zasadach kształtujących założenia zrównoważonego rozwoju. Wobec perspektywy wejścia Polski do Unii Europejskiej w 2003 roku zmodyfikowano politykę ekologiczną państwa uchwalając „Politykę ekologiczną państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”. W maju 2009 roku Sejm przyjął „Politykę ekologiczną państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016”, wpisującą się w priorytety Unii Europejskiej i cele 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie ochrony środowiska naturalnego, zgodnie z którymi wiodącymi działaniami są:

- ▶ zapewnienie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- ▶ przystosowanie do zmian klimatu,
- ▶ ochrona różnorodności biologicznej.

W Polsce istnieją szeroko rozbudowane podstawy dotyczące zrównoważonego rozwoju. Koncepcja zrównoważonego rozwoju jest bowiem najszerszą, optymistyczną wizją przyszłości naszej cywilizacji.

Gmina w kierunku zrównoważonego rozwoju

Idea i ukształtowana z niej zasada zrównoważonego rozwoju najpełniej jest widoczna na podstawowym poziomie samorządu terytorialnego, czyli w gminie. Można napisać, że jest tak dlatego, że z najwyższej wieży kościelnej widać wszystko, co ma się zrównoważenie rozwinąć. Na gminny użytek najlepszą wydaje się być definicja zrównoważonego rozwoju zapisana przez polskie organizacje ekologiczne.

Zrównoważony rozwój jest tam, gdzie ludzie przewidują ograniczenia związane ze skończonością Planety i niezależnym od człowieka rytmem przyrody. To strategia godnego życia w ramach tego, co jest fizycznie i biologicznie możliwe. Zaspakajanie podstawowych potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń zachowując trwałość funkcjonowania środowiska.

W polskich gminach w coraz większym stopniu rozumie się wartość przyrody, jako poszukiwanego składnika dobrobytu. Wartość ta rośnie szybciej niż kapitał materialny, a nawet ludzki. Dlatego rozwój gminy powinien odbywać się w rytm czterech fundamentalnych przykazań:

■ Należy utrzymywać zasób kapitału naturalnego tak, by eksploatacja jego nieodnawialnych składników odbywała się z szybkością odpowiadającą tempu dostarczenia gospodarce odnawialnych substytutów.

■ Zasoby odnawialne służące jako nakłady (biosfera) powinny być eksploatowane na poziomie niższym niż możliwa naturalna regeneracja, a służące jako „odbiorniki” zagrożen (atmosfera, hydrosfera, gleba), nie powinny przyjmować dawek zanieczyszczeń przekraczających zdolności asymilacyjne.

■ Działalność gospodarczą należy prowadzić tak, by przekształcał postęp technologiczny z obecnego modelu maksymalizującego przepływ fizyczny w model maksymalizujący efektywność.

■ Budowanie pomyślności musi odbywać się na zasadach demokracji, otwartości i aktywnego uczestnictwa; w szczególności dotyczy to procesu decydowania o wykorzystaniu zasobów środowiska.

Te dość surowe i nietatwe do zrozumienia zasady w gminnej praktyce oznaczają dążenie do samowystarczalności w takich dziedzinach, jak: zaopatrzenie w żywność i wodę, w podstawowe surowce budowlane, przestrzeń, energię – zwłaszcza ciepłą, zasoby rekreacyjne, a także potencjał intelektualny.

Powinny być one uwzględniane we wszystkich dokumentach programowych gmin i podejmowanych decyzjach, uwzględniając dostęp społeczeństwa do informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska.

Dr Witold Lenart, mgr Janina Kawałczewska